

NEFORMALNO OBRAZOVANJE ODRASLIH KAO MODEL¹ OBRAZOVANJA

Sanja Simel

sanja.simel@gmail.com

Sažetak - *Problem je rada neformalno obrazovanje odraslih u Osijeku i Rijeci. Istraživanje obuhvaća upoznatost, uključenost i zadovoljstvo građana neformalnim programima. Korištenjem ankete kao instrumenta istraživanja na slučajnom uzorku od 100 građana Osijeka i 100 građana Rijeke, rezultati su pokazali da su ispitanici iz Rijeke više upoznati s ponudom neformalnog obrazovanja od ispitanika iz Osijeka, koji su najvećim dijelom tek djelomično upoznati s ponudom. Isto tako, upoznati ispitanici Osijeka i Rijeke tek su djelomično zadovoljni raznolikošću navedene ponude. U skladu s tim, ispitanici se iz Rijeke više uključuju u neformalne programe od ispitanika iz Osijeka. Usprkos tome, dobiveni su podatci pokazali da su ispitanici iz Osijeka zadovoljniji programima u kojima su sudjelovali, dok određeni broj građana Rijeke izriče svoje nezadovoljstvo. Ostali su rezultati prikazani kao potkrepa dobivenim podacima. Istraživanje je dalo jednu uopćenu sliku „pozicije“ neformalnoga obrazovanja u gradovima Osijeku i Rijeci.*

Ključne riječi: *cjeloživotno obrazovanje(učenje), neformalno obrazovanje, obrazovanje odraslih*

Pongrac (1990, prema Jelenc, 1985) ističe da se neformalno obrazovanje odraslih određuje kao namjerno i organizirano obrazovanje, učenje i osposobljavanje odraslih za rad, društvenu aktivnost i privatni život, koje je po načinu izvođenja pokretljivo i nije ograničeno zahtjevima za standardizacijom odgojno-obrazovnog procesa i zakonski propisanim postupcima verifikacije odgojno-obrazovnih efekata. Drugim riječima, provodi se neovisno od

¹ Model je obrazovanja uzorak i tipskog je karaktera, ima svoju strukturu i konfiguraciju elemenata među kojima su uspostavljene odgovarajuće veze, odnosi i tokovi (Pongrac, 1993).

službenog obrazovnog sustava i ne vodi izdavanju javnih isprava². Ono može, ali i ne mora rezultirati potvrdom o uspješno savladanom obliku obrazovanja, ali takva potvrda nema status javne isprave iz čijeg bi sadržaja proizašla prava završenih polaznika i obveza budućeg poslodavca, ili druge obrazovne ustanove na davanju prioriteta prilikom kakvog natječaja za posao u odnosu na druge osobe, kandidate koji ne posjeduju takvu potvrdu. Ne postoje uvjeti (materijalni, tehnički, kadrovski) koje provoditelj mora ispuniti, već su one stvar izbora provoditelja i ne podliježe stručnom i inspekcijskom nadzoru, a kvaliteta programa ovisi od provoditelja obrazovanja. Usprkos tomu, potrebno je da taj program ima okvir u kojem će se provoditi, kao i unaprijed razrađene ciljeve i zadatke koje će pratiti i koji će biti prilagođeni ciljnoj grupi, te mora biti fleksibilan kako bi odgovarao svim polaznicima. Zadovoljavanje takvih kriterija pridonijet će kvaliteti različitih programa, na obostrano zadovoljstvo organizatora/provoditelja i sudionika/polaznika.

Potrebno se osvrnuti i na formalno obrazovanje odraslih. Ono se nastojalo prilagoditi mogućnostima i uvjetima učenja odraslih, pri čemu ima uspjeha, ali i ograničenja. Učenju odraslih ljudi prilagođava se organizacija i režim nastave, donekle i nastavni planovi, a vrlo malo metodika rada, odnosno, prevladavaju rješenja analogna onima u obrazovanju omladine, jer se svi podvrgavaju istim normama i standardima edukacije. Formalno obrazovanje djeluje ambivalentno – nikada do sada nije bilo toliko mnogo mladih i odraslih koji sudjeluju u formalnom obrazovanju te s druge strane, nikada nije bilo toliko izraženo nezadovoljstvo jer ono samo djelomično odgovara njihovim potrebama i mogućnostima. Iz toga se može zaključiti da neformalno obrazovanje služi kao dopuna formalnom obrazovanju i pruža priliku odraslim ljudima da pristupe svim onim sadržajima koji su u formalnom obrazovanju nepristupačni ili potpuno netaknuti. Zbog nedostatka dovoljno efikasnog modela fleksibilnog formalnog obrazovanja, neformalno obrazovanje često je nositelj smanjenja jaza između postojećeg i potrebnog obrazovanja (Pongrac, 1990).

² Javne isprave su: razredne svjedodžbe, svjedodžba o maturi, svjedodžba o završnom ispitu u strukovnim i umjetničkim programima, svjedodžba o položenim predmetnim ispitima, svjedodžba o prekvalifikaciji, uvjerenja o usavršavanju i osposobljavanju, svjedodžba o znanju stranog jezika te svjedodžbe o završenim razredima odnosno obrazovnim razdobljima u osnovnoškolskom školovanju (Pravilnik o javnim ispravama u obrazovanju odraslih, 2008).

Brojne su koristi neformalnog obrazovanja, no neformalno obrazovanje odraslih ne mora uzrokovati veću društvenu pokretljivost i smanjivanje socijalne nejednakosti, već postoji mogućnost da samo zacementira reprodukciju postojećih društvenih odnosa (Pastuović, 1999).

Istraživanje

Problem i ciljevi istraživanja

Predmet je istraživanja neformalno obrazovanje odraslih u gradovima Osijeku i Rijeci. Iz tako postavljenog predmeta istraživanja proizlaze sljedeći zadaci, svojevrsni „aspekti predmeta istraživanja“:

1. ispitati stupanj informiranosti građana gradova Osijeka i Rijeke o ponudi različitih oblika neformalnog obrazovanja odraslih;
2. ispitati stupanj uključenosti građana u pojedine oblike neformalnog obrazovanja odraslih, kao i stupanj njihovog zadovoljstva ponuđenim programima.

Metodologija istraživanja

Istraživanje je kvantitativno, kvalitativno i transverzalno. Korišteni postupak je anketiranje, a instrument anketa, koja je sadržavala pitanja zatvorenog i otvorenog tipa. Podaci su statistički obrađeni, uz korištenje hi-kvadrat testa. Anketiranje je provedeno na slučajnom uzorku od 200 ispitanika, 100 ispitanika iz grada Osijeka te 100 ispitanika iz grada Rijeke. Svi su ispitanici odrasle osobe (prema Zakonu o obrazovanju odraslih, iznad 15 godina). U analiziranju dobivenih podataka korišten je komparativni pristup.

Rezultati i analiza

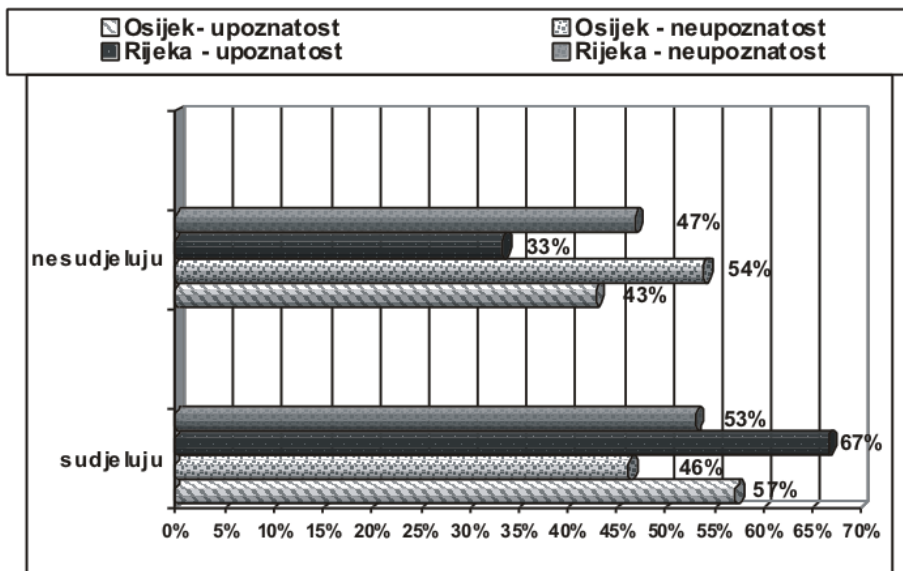
Ispitanici su bili upitani jesu li upoznati s ponudom neformalnog obrazovanja u njihovim gradovima. U Osijeku je 35% ispitanika odgovorilo potvrdno, dok 39% ispitanika nije bilo sigurno (djelomično su upoznati). Velik je i broj ispitanika koji nisu upoznati s ponudom, njih 26%. U Rijeci je 51% ispitanika upoznato s ponudom, 32% nije upoznato, dok 17% ispitanika nije bilo sigurno.

Građani Rijeke više su upoznati s ponudom od građana Osijeka te je razlika i statistički značajna, što je dokazano hi-hvadrat testom ($x^2 = 12,24$).

Ispitanici koji su upoznati s ponudom neformalnoga obrazovanja (35 ispitanika u Osijeku i 51 ispitanik u Rijeci), izjasnili su se o zadovoljstvu raznolikošću ponude neformalnih programa. Najveći je broj ispitanika u Osijeku (66%) djelomično zadovoljan raznolikošću ponude, dok je 34% ispitanika zadovoljno. Niti jedan ispitanik nije izrazio svoje izrazito nezadovoljstvo. Gotovo isti broj ispitanika u Rijeci zadovoljan je raznolikošću (33%), a ista je situacija i u broju ispitanika koji su djelomično zadovoljni (57%). Razlika se može vidjeti u izrazitom nezadovoljstvu raznolikošću ponude kod građana Rijeke, koja je 10%. Ta se pojava može objasniti činjenicom da je veći broj ispitanika u Rijeci upoznat s ponudom neformalnih programa te se samim tim javlja i više pojedinaca koji nisu zadovoljni navedenim. Općenito gledajući, razlika u zadovoljstvu građana Osijeka i Rijeke raznolikošću ponude nije statistički značajna ($\chi^2 = 3,7$).

Jedno od pitanja o kojem su se ispitanici trebali izjasniti bilo je u vezi njihova sudjelovanja u nekoj od vrsta neformalnih programa. U Osijeku se gotovo polovica ispitanika barem jednom uključila u neki od neformalnih programa (46% ispitanika), dok je taj broj veći kod ispitanika u Rijeci (59%). Iz toga se da zaključiti da se građani Rijeke više uključuju u neformalne programe, no ta razlika nije statistički značajna ($\chi^2 = 0,288$).

S obzirom na upoznatost građana Osijeka i Rijeke s ponudom neformalnih programa, zanimljivo je utvrditi postoji li značajna povezanost s uključivanjem građana u iste.

Grafikon 1: Povezanost između upoznatosti s ponudom neformalnih programa i uključivanja u iste

Ako se uspoređi broj građana koji su upoznati i onih koji nisu upoznati s ponudom i njihovo uključivanje, odnosno neuključivanje u neformalne programe, dolazi se do sljedećeg zaključka. Podaci pokazuju da se građani koji su upoznati s ponudom neformalnih programa više uključuju u iste, ali ta razlika nije statistički značajna, što znači da varijable nisu međusobno povezane ($x^2 = 3,67$). To se može objasniti činjenicom da se velik broj građana koji nije upoznat s ponudom uključuje u iste. 57% građana Osijeka (od broja ispitanika koji je upoznat s ponudom – 35 ispitanika) uključuje se u iste, ali i 46% građana Osijeka koji nisu upoznati s ponudom (od ukupnog broja neupoznatih s ponudom – 26 ispitanika). Slična je situacija i u Rijeci. Najveći broj ispitanika (od ispitanika koji su upoznati s ponudom – 51 ispitanik), 67% uključuje se u neformalne programe, ali se i više od polovice ispitanika koji nisu upoznati s ponudom (ukupno njih 32-oje) uključuje u iste programe – 53% ispitanika.

Može se zaključiti da upoznatost s ponudom neformalnog obrazovanja nije presudni čimbenik u uključivanju u programe, odnosno, uključuju se građani koji su upoznati s ponudom, kao i oni koji nisu.

Ispitanici su otkrili u koje su se neformalne programe uključivali. Kao najčešći programi (u Osijeku i Rijeci) istaknuli su se informatički tečajevi, tečajevi stranoga jezika, tečajevi i seminari o socijalnim vještinama (vještinama komuniciranja), tečaj slikarstva i tečaj fotografije. Podaci su dobiveni prema ukupnom broju odgovora (Osijek – 78, Rijeka - 67) jer su ispitanici navodili više programa u kojima su sudjelovali. Građani Osijeka najviše se uključuju u informatičke tečajeve (29%), zatim u tečajeve stranih jezika (10%), seminare tipa *Mind mapping*³, te socijalnih (komunikacijskih) vještina (po 4% ispitanika). Što se tiče građana Rijeke, i oni se najviše uključuju u informatičke tečajeve (45%), u tečajeve stranih jezika (18%) te u tečajeve fotografije i slikarstva (po 3%). Naveden je velik broj ostalih programa: tečaj glume, tečaj masaže, tečaj yoge, tečaj izrade nakita, plesne radionice, tečaj reanimacije, seminar Politika za mlade, seminar Osnovne mjere održavanja života, alpinistički tečaj, tečaj helikopterskog spašavanja, tečaj zaštite na radu, tečaj šaha, radionice u gradskoj knjižnici, obuka za vatrogasca. Ukoliko se usporede različiti programi u kojima su ispitanici sudjelovali, vidljiv je širok spektar programa - od plesa, glume, slikanja, medicine, rada do informatike, jezika i financija. Prema dobivenim podacima i osobnoj procjeni, može se zaključiti da se građani Rijeke više uključuju u informatičke tečajeve i tečajeve stranih jezika od građana Osijeka. Građani se oba grada (koji su sudjelovali u nekom od programa) uključuju u raznolike neformalne programe, što se može povezati i s nezaposlenošću u gradu Osijeku (31,569 osoba) i Rijeci (15,862 osoba)⁴.

Budući da se velik broj građana Osijeka (46%) i Rijeke (59%) uključuje u neformalne programe, upitani su za razloge toga uključivanja. Prilikom obrade podataka, sljedeći su se kriteriji nametnuli kao dominantni: osobni interes, stručno usavršavanje te informatičko opismenjavanje⁵. Podaci su obrađeni prema ukupnom broju odgovora (55 Osijek, 59 Rijeka).

³ *Mind mapping* je sve poznatija tehnika učenja, a uz to i zanimljivija je. Temelji se na crtanju mentalnih mapa, skica koje olakšavaju mozgu da brže i dugotrajnije pamti. Građivo koje se savladava crta se otprilike u obliku krošnje drveta, u raznim bojama i sličicama (<http://www.covermagazin.com/zasto-ne-biste-mind-maping.htm>).

⁴ Izvor podataka je Zavod za zapošljavanje (područne službe Osijeka i Rijeke), podaci su iz kolovoza 2010. godine.

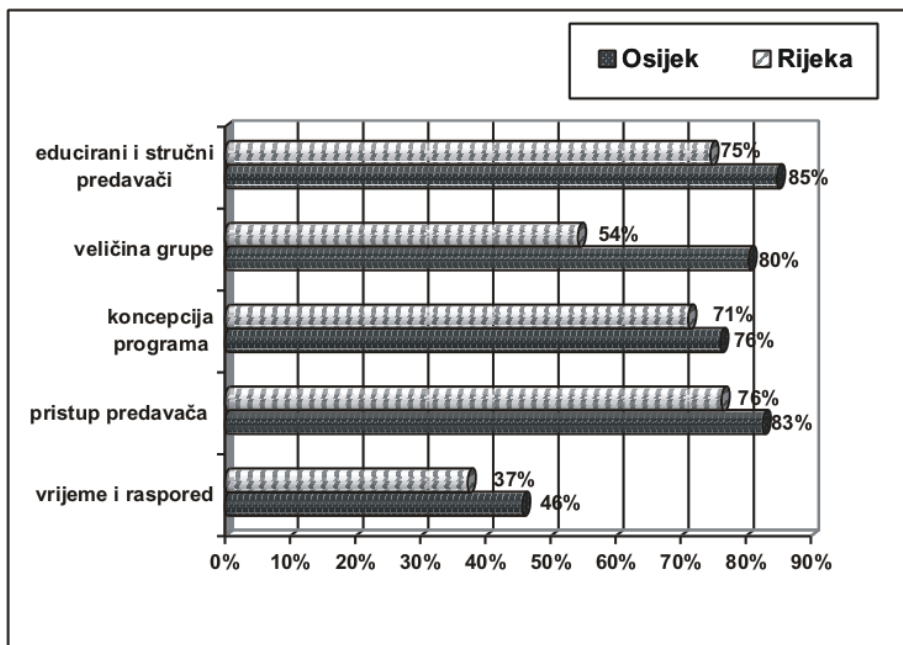
⁵ Informatičko opismenjavanje ne svrstavaju pod osobni interes, niti pod potrebe posla, već kao nužnost vremena i razvoja tehnologije.

Najveći je broj ispitanika iz Osijeka (44%) naveo osobni interes kao razlog uključivanja u neformalne programe, i to proširivanje znanja i opće kulture, znatiželju, zainteresiranost za nešto novo i dosad neisprobano. Nakon toga slijedi stručno usavršavanje (posebice radi potreba posla) s 33% ispitanika te je samo 9% ispitanika posebice istaknulo informatičko opismenjavanje.

Situacija u Rijeci nešto je drukčija. Više se ljudi uključuje u neformalne programe radi osobnog interesa (49%), ali značajno manje radi stručnoga usavršavanja (19%). Velika se razlika (u odnosu na Osijek) očituje u posljednjem „kriteriju“, informatičkoj pismenosti, koja u građana Rijeke iznosi visokih 32%. Jedno je od mogućih objašnjenja da su ostali građani Osijeka to smatrali stručnim usavršavanjem, odnosno potrebama posla (posebice jer ih najveći broj sudjeluje u informatičkim tečajevima).

Građani su upitani za razloge neuključivanja u neformalne programe. Rezultati su također dobiveni prema ukupnom broju odgovora jer su ispitanici navodili više razloga (79 Osijek, 80 Rijeka). Kao glavni razlozi dominantni su: nedostatak slobodnoga vremena, neinformiranost, nezainteresiranost te financijsko stanje.

Nedostatak slobodnoga vremena jedna je od osnovnih prepreka za uključivanje građana Osijeka (24%) te građana Rijeke (26%) u neformalne programe. Najveći broj ispitanika iz Osijeka (25%) ističe neinformiranost kao dominantni razlog, dok je građanima Rijeke ona na drugome mjestu s 20%. Prema osobnoj procjeni, velika je razlika među ispitanicima kada je riječ o nezainteresiranosti za uključivanje. Dok u Rijeci ona iznosi 16%, u Osijeku je ona 8%. To se može objasniti činjenicom da su na to pitanje odgovarali ispitanici koji se ne uključuju u programe kao i oni koji se uključuju (s naglaskom na programima koji su njima od određene koristi, a za ostale su programe nezainteresirani, što rezultira postotkom od 16%). Građani Osijeka i Rijeke, koji su bili uključeni u neke od neformalnih programa, upitani su o zadovoljstvu pohađanim programima: vremenom i rasporedom održavanja programa, pristupom i pristupačnošću predavača, koncepcijom programa, veličinom grupe u kojoj su bili, educiranošću i stručnošću predavača.

Grafikon 2: Zadovoljstvo građana Osijeka i Rijeke neformalnim programima

Građani su Osijeka najviše zadovoljni educiranim i stručnim predavačima u neformalnim programima (85% ispitanika), pristupom predavača (83% ispitanika), veličinom grupe u kojoj i sami sudjeluju (80% ispitanika), koncepcijom programa (76% ispitanika), a nešto manje vremenom i rasporedom održavanja programa (46% ispitanika). Za razliku od građana Osijeka, građani su Rijeke zadovoljni pristupom predavača (76%), educiranošću i stručnošću predavača (75%), koncepcijom programa (71% ispitanika), manje veličinom grupe (54% ispitanika), a najmanje vremenom i rasporedom održavanja programa (37%).

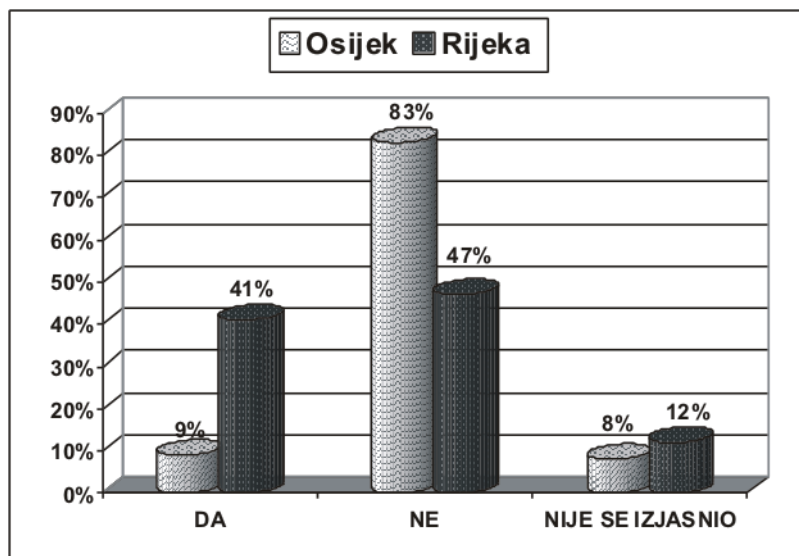
Uspoređujući podatke na grafikonu, može se zaključiti da su građani Osijeka općenito zadovoljniji pohađanim neformalnim programima, odnosno prikazanim sastavnicama.

Hi-hvadrat testom dokazano je da ta razlika između građana Osijeka i Rijeke nije statistički značajna ($\chi^2 = 1,28$).

Kako bi se uspjele doznati potrebe i interesi građana kada je riječ o organiziranju neformalnih programa, ispitanici su morali navesti barem jedno područje ili temu koja je njima interesantna, o

kojoj bi htjeli nešto više naučiti u organiziranoj besplatnoj radionici. Među raznovrsnim odgovorima, sljedeći su se nametnuli kao najčešći: socijalne (komunikacijske) vještine, strani jezici, informatika, odgoj djece, medicina, životne teme. Ukoliko se pogledaju „prioriteti“ građana Osijeka, oni su: odgoj djece, informatika, životne teme, socijalne vještine, strani jezici i medicina; dok su kod građana Rijeke na drukčijim pozicijama: informatika, strani jezici, socijalne vještine, odgoj djece, medicina te životne teme.

Kao posljednje, otvoreno pitanje ispitanicima je postavljeno što misle o priznavanju i vrednovanju neformalnog obrazovanja u odnosu na formalno obrazovanje, tj. da će osobe pokazivati svoje znanje, vještine i kompetencije (stečene formalnim i/ili neformalnim obrazovanjem) na standardiziranom ispitu, te će diploma ovisiti isključivo o njihovom stečenom znanju.

Grafikon 3: Priznavanje i vrednovanje neformalnog obrazovanja u odnosu na formalno obrazovanje

Rezultati su pokazali da je samo 9% ispitanika iz Osijeka za priznavanje i vrednovanje neformalnoga obrazovanja, dok je čak 83% ispitanika protiv. Smatraju da se uloženo vrijeme i trud te dobivena stručnost završetkom formalnog obrazovanja nikako ne može mjeriti s neformalnim obrazovanjem te iz toga razloga nije pravedno da oni

koji su pohađali formalno obrazovanje imaju istu diplomu kao i oni koji su se neformalno obrazovali. Pri tome ne uzimaju u obzir da obje osobe moraju svoje znanje dokazati na jednakom ispitu, što će biti vrlo teže, kompleksnije i kompliciranije za osobu koja se obrazovala neformalno. Nasuprot tomu, čak 41% ispitanika iz Rijeke jest za priznavanje i vrednovanje neformalnoga obrazovanja, ističući kako su iskustvo i snalažljivost presudni za uspjeh pojedinca, kako je danas bitno raditi što voliš, a imati pristup edukaciji; na kraju svega ipak je bitno stečeno znanje; treba se nagraditi ambicioznost, upornost i trud ljudi; a neki si ljudi ne mogu priuštiti visoko školovanje, ili se na njega jednostavno nisu ranije upisali. Ističu i da osoba koja je išla na fakultet ne mora nužno znati više od osobe koja se neformalno obrazovala. 47% ispitanika nije za priznavanje neformalnoga obrazovanja, već ga vide isključivo kao nadograđivanje na postojeće formalno obrazovanje. Vidljiva je velika razlika u razmišljanju građana Osijeka i Rijeke, koja je i statistički značajna ($\chi^2 = 24,49$). Dok su građani Rijeke u velikom broju spremni na promjene koje će donijeti Hrvatski kvalifikacijski okvir, građani Osijeka još su uvijek velikom većinom usmjereni na uspoređivanje vlastitog obrazovanja s drugima.

Zaključak

Provedeno istraživanje potkrijepilo je teoriju te pružilo pogled na „stanje“ neformalnog obrazovanja u gradovima Osijeku i Rijeci, odnosno o razmišljanju njihovih građana.

Dobiveni su podatci u istraživanju pokazali da je otprilike polovina građana Osijeka i Rijeke upoznata s ponudom neformalnih programa u raznim ustanovama/udrugama. Vidljiva je dominantnost Rijeke te je ta razlika i statistički značajna. Više se građana Rijeke uključuje u neformalne programe, ponajviše iz osobnog interesa. Prema osobnoj procjeni može se zaključiti da se građani Rijeke uključuju većinom kako bi zadovoljili osobne potrebe i interese, usmjereniji su na osobni razvoj od građana Osijeka, koji su većinom usmjereni na održavanje vlastite egzistencije, pritisnuti strahom od postajanja viškom radne snage. Kad je riječ o zadovoljstvu pohađanim programima, građani Osijeka općenito su zadovoljniji neformalnim programima, iako je hi-kvadrat test pokazao da razlika nije statistički značajna. U brzom ritmu življenja, nedostatak slobodnoga

vremena predstavlja osnovnu prepreku u Osijeku i u Rijeci za uključivanje u neformalne programe, a potom neinformiranost koja se može usko povezati uz treći razlog - nezainteresiranost. Ljudi koji su usmjereni na osobno i profesionalno usavršavanje, zanimat će se i raspitati o ponudi, odnosno o ispunjavanju svojih potreba, bilo osobnih ili poslovnih/stručnih. Financijsko stanje predstavlja još jedan značajan problem građanima Rijeke, ali i građanima Osijeka; odnosno, smatraju da su programi često preskupi. Iz toga razloga pojedine ustanove (u suradnji sa Zavodom za zapošljavanje, Ministarstvom i drugima) organiziraju besplatne tečajeve/radionice/seminare za građane koji uvijek poluču veliki uspjeh. No, u odnosu na broj građana u Osijeku i Rijeci, ne organiziraju se dovoljno često te imaju ograničen broj mjesta.

Istraživanjem se doznalo koja su to područja od značajnog interesa za građane, na kojima bi htjeli besplatno sudjelovati. Rezultati su vrlo zanimljivi, jer pokazuju da je većina spomenutih tema/područja podudarna s najčešćom ponudom neformalnih programa različitih ustanova (informatička i IT - poslovna edukacija, strani jezici). Rezultati su vrlo iznenađujući kada je riječ o mišljenju građana o priznavanju neformalnog obrazovanja, odnosno pružanju mogućnosti pojedincima koji su se neformalno obrazovali da dokažu svoja stečena znanja, vještine i kompetencije te budu nagrađeni diplomom. 83% građana Osijeka nije za takvo vrednovanje i priznavanje, a iz objašnjenja se dalo zaključiti da se boje konkurencije na tržištu rada te se smatraju stručnijima od tih pojedinaca. Nasuprot tome, građani su Rijeke već počeli razmišljati kao građani Europe, koji sustave za vrednovanje neformalnoga i informalnoga učenja već imaju u praksi. Hi-kvadrat test potvrđuje statistički značajnu razliku.

Prema osobnoj procjeni, građani bi se više uključivali u postojeće programe kada ih to financijski ne bi opteretilo. S druge strane, riječ je o velikim novčanim iznosima koje država ili određeno tijelo mora izdvojiti kako bi se to omogućilo. U ovo vrijeme krize i sveprisutnog rebalansa proračuna, neformalno bi obrazovanje moglo ispaštati u području pružanja besplatnih usluga svojim građanima. Dosadašnje je iskustvo pokazalo da obrazovanje koje bi trebalo stvoriti „društvo znanja“, nije prepreka da se na njemu štedi i smanjuju financijski proračuni, na najveću štetu njegovih polaznika.

No, potrebno je imati na umu da je svaki pojedinac sposoban pronaći rješenje za uspjeh, bilo prekvalifikacijom ili dodatnim

usavršavanjem, jer se ulaganje u znanje, ljudski kapital na kraju uvijek isplati.

Literatura:

Gudelj, G. (2006): Strukovno obrazovanje odraslih: priručnik za obrazovanje odraslih. Zagreb: Pučko otvoreno učilište.

Pastuović, N. (1999): Edukologija. Zagreb: Znamen.

Pongrac, S. (1990): Inoviranje obrazovanja odraslih. Zagreb: Andragoški centar.

Pongrac, S (1993): Značenje modela u obrazovanju odraslih. U: *Napredak*, 134 (3), 274-282.

Internet izvori:

Pravilnik o javnim ispravama u obrazovanju odraslih (2007)
<http://www.aoo.hr/Documents/1%20%20Pravilnik%20o%20javnim%20ispravama%20u%20obrazovanju%20odraslih.pdf>

Zakon o obrazovanju odraslih (2007)
<http://www.hzpou.hr/novostih/1/23-100.htm>

<http://www.covermagazin.com/zasto-ne-biste-mind-maping.htm>

NON-FORMAL ADULT EDUCATION AS
AN EDUCATIONAL MODEL

Sanja Simel

Summary - The subject of research is non-formal adult education in Osijek and Rijeka. The research covers a part of awareness, involvement and satisfaction of citizens with non-formal programs. Using the survey as an instrument of research on a random sample of 100 citizens of Osijek and 100 citizens of Rijeka, the results showed that respondents from Rijeka are more familiar with the offer of non-formal education than respondents in Osijek, which are mostly only partially familiar with the offer. Similarly, respondents who are familiar with the offer are only partially satisfied with the diversity of these offerings. Accordingly, respondents from Rijeka involve more in non-formal programs than respondents from Osijek. Nevertheless, the data obtained showed that the respondents from Osijek were satisfied with programs in which they took part, while the number of citizens of Rijeka expresses their displeasure. Other results are presented as corroboration to the data. Research has given a generalized image of "position" of non-formal education in the cities of Osijek and Rijeka.

Key words: Adult Education, Lifelong Learning, Non-formal Education.